

— Jan Kochanowski – Vania de Gila

Dne 18. května 2007 zemřel ve Francii ve věku 86-ti let romský lingvista a politický aktivista, Jan Vania de Gila Kochanowski, na onu nemoc, mi džal dur amendar. Narodil se 6. srpna 1920 v lotyšské Kraslavě u Dargavpilsle do rodiny lotyšských Romů. Studoval v církevní škole v Agloně a teologickou fakultu v Rize. Byl jedním z mála členů v rámci svojí širší rodiny, který přežil nacistickou genocidu Romů. Během druhé světové války bojoval proti nacistům v polském odboji, a tak se dostal i do Paříže, kde se po válce oženil. Vynikl zde jako tanečník v poválečných pařížských kabaretech, kde se stýkal se členy hudební rodiny Dimitrjevičových a posléze na pařížské Sorbonně získal doktorát z lingvistiky. Ještě později se dopracoval i k dalšímu doktorskému titulu z etnosociologie na univerzitě v Toulouse. Ve svých publikacích o Romech vyzdvihuje jejich zakořenění v Indii, kam opakovaně cestoval za spřízněnými dušemi. Po celý život se angažoval ve věci záchrany a pozvednutí romské kultury, hlavně prostřednictvím své vlastní organizace Romano Yekhipe.

Obsáhlý nekrolog mapující nejdůležitější momenty Kochanowského života zveřejnily londýnské Times 1. června 2007.¹ Následující životopis, který pro Romano džaniben zpracoval Lev Čerenkov, nám poskytuje pohled na stejný osud, ale z poněkud jiného úhlu.

Příspěvek nám Lev Čerenkov poslal nejdříve v dialektu, který se nejvíc podobal tomu, ve kterém Vania de Gila vyrostl, kterému se ve vědecké literatuře říká lotyšský dialekt, můžeme se setkat i s názvem lotfiko nebo loftiko. Patří do severovýchodní dialektové skupiny. Rozdíl oproti nejvíce rozšířené skupině Romů v oblasti, tzv. Chalditka Roma (tj. ruští Romové), spočívají spíš ve vyznávaném náboženství než v jazyku. Příčinou tohoto rozdílu bylo politické zařazení jihovýchodního Lotyšska až do první světové války do Polska. Proto si tito Romové nazývají sami sebe i Polska Roma (polští Romové). Jako odpověď na prosbu o pomoc s překladem tohoto dialektu nám později poslal nejen malý slovníček, ale i překlad celé stati do lováрске romštiny (naší olaštiny), o které věděl,

1 Jan Kochanowski – Gypsy who narrowly escaped death at the hands of the Nazis to become a leading scholar of Romany culture (Jan Kochanowski – Rom, který těsně unikl smrti v rukou nacistů, aby se pak stal klíčovým učencem v oblasti romské kultury), 1. června 2007. <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/obituaries/article1868034.ece>

že mu redakce bude lépe rozumět. Není důvodu otisknout – kromě českého překladu – jen jednu verzi romštiny, a proto zde nacházíte zmíněný životopis v obou variantách.

První romský text neobsahuje místnímu čtenáři cizí znaky kromě změkčených c a s, psaných jako c' a s', a dále kromě ypsilonu, který zde slouží k vyjádření tvrdého, středního i. Lovárský dialekt mluvený v Rusku se vyznačuje – stejně jako i jeho česká obdoba – významotvornou délkou, která je zde značená vodorovnou čárkou nad dlouženou samohláskou. Kromě toho rozlišuje také zdejšímu čtenáři známé š od měkčího, palatalizovaného ś.

Peter Wagner

Vania

Poprvé jsem slyšel o Vaniovi, když jsem byl hodně mladý a chtěl jsem vidět proslulé lotyšské město Riga. To bylo v roce 1953. V Rize jsem potkal dva mladé kluky, místní polské Romy, kteří mě odvedli do Lubanovské ulice, kde tehdy žilo hodně Romů z Latgale (východní Lotyšsko). Pili jsme, jedli jsme, vykládali jsme si o všem možném a o ničem – a moji noví přátelé se mě zeptali, jak dlouho už studuji. Byl jsem hodně pyšný, že jsem jim mohl odpovědět: „Deset let.“ Věděl jsem, že mezi Romy je to obrovská vzácnost. Jak jsem se ale podivil, když mi moji společníci řekli, že jeden Rom od nich studuje na univerzitě v Paříži. Abych řekl pravdu, zpočátku jsem jim ani nevěřil, ale oni mi v dále ukázali Romku, o které tvrdili, že je to jeho matka, že se jmenuje Lexandrina a že pochází z rodu Žilonků a Štangjonků. Tehdy jsem se ale ještě ostýchal oslovit ji a zeptat se jí na jejího syna.

Při své další návštěvě Rigy jsem se odvážil více a s touto Romkou jsem se seznámil. Dozvěděl jsem se toho od ní hodně o životě jejího syna, a stejně tolik i o dalších „polských“ či „ruských“ Romech z Latgale, vzdálenějších příbuzných našeho Vaniy.

Vaniovo úmrtí mě velmi zasáhlo. Chápu jej totiž tak, že spolu s ním odešla velká část romského jazyka (skutečně i v jakémsi mytologičtějším slova smyslu) – a zrovna tak velká část mého srdce, a to přesto, že jsme spolu od roku 1963 často vedli bouřlivé diskuze, a přesto, že ve své knize *Parlons tsigane* na moji adresu uvedl několik nepříliš lichotivých výroků. Naposledy jsme se viděli v polském městečku Supraśl v roce 1994 – i tehdy jsme spolu intenzivně a vášnivě debatovali. Nicméně jsme stále zůstali přáteli – poslal mi dokonce jeden exemplář *Parlons tsigane* a napsal na poslední stránku: „Mire pšaleske“ (Mému bratrovi).

Četl jsem spoustu nekrologů o našem Vaniovi a o jeho smrti – mnoho pochvalných slov o jeho práci, o čemkoli, co během svého života dokázal, a mnoho pravdivých výroků o jeho lingvistickém díle. Až na ...

Až na některé detaily jeho biografie – čistá mytologie, čistá pohádka. Proč se tak stalo, povím později, ale napřed bych chtěl předložit jeho biografii tak, jak jsem se o ní dozvěděl od jeho matky a od jeho širší rodiny.

Vania se narodil 6. srpna 1920 v lese u města Kraslava nedaleko lotyšského Daugavpilsu do velké rodiny – měl mnoho sourozenců. Jeho otec byl koňský handlíř a zloděj, a často ženu a děti opouštěl – jak jsem slyšel od Lexandriny – a nebyl armádním velitelem z rodu Frunze (jak se uvádí v některých nekrolozích, pozn. překl.), a to proto, že nikdo z tohoto rodu neměl mezi Romy příbuzné. Ve 20. letech sloužil v ruské armádě pouze jeden sovětský velitel jménem Frunze, a to Michail Frunze, syn moldavského lékaře a Rusky z Kyrgyzstánu. Tento „Alexeev, commander in allied armies“ nemohl zemřít při ofenzivě ve Smolensku v roce 1942, protože tato ofenziva byla dokončena už v roce 1941.

Romové z Vaniovy skupiny přezímovali obvykle v Daugavpilsu. Tam chodil malý Vania do polské školy, kde si ho všiml katolický kněz. Vaniovi šlo učení velice dobře a kněz ho poslal do klášterního internátu v Agloně. Tam také přijal jméno Jan Kochanowski na počest slavného polského básníka.

V roce 1940 bylo Lotyšsko okupováno Sovětským svazem a výuka v katolickém internátě se přerušila. Po příchodu Němců do Lotyšska byla znovu otevřena teologická fakulta univerzity v Rize, a Vania zde obnovil svoje studium. Na univerzitě vydržel do roku 1942. V roce 1943 začali Němci organizovat lotyšské divize SS, do kterých verbovali lotyšskou mládež bez ohledu na jejich vůli. Povolali i Vanii, protože si nebyli vědomi toho, že je Rom. Vania z této divize dezertoval, ale chytli ho. Zjistili jeho romskou identitu a poslali ho do koncentračního tábora. Aluksne, Valmiera, Salaspils a Kaunas. To jsou jména koncentračních táborů, kde náš Vania prožil roky utrpení. Mnozí jeho příbuzní byli zastřeleni Němci v lese u lotyšského města Vilani.

Dále odpovídají biografie na internetových stránkách více méně pravdě. V Ostrově nedaleko západoruského Pskova jsem potkal Romy, kteří byli spolu s ním internováni v tzv. filtračním táboře nedaleko Versailles u Paříže (kde spojenci zdržovali osvobozené vězně z bývalých koncentračních táborů s úmyslem zjistit, zda mezi nimi nejsou nacisté či kolaboranti). Romové ze Pskova mi vyprávěli, že se chystali na odjezd zpátky do Ruska, ale Vania že se zdráhal odjet spolu s nimi. Hlavou se mi mihla myšlenka, zda pro svoje obavy neměl jisté důvody. Dále pokračoval jeho život tak, jak je uvedeno v jeho „oficiální“ biografii. Nutno podotknout jen tolik, že jeho matka u něj v Paříži žila jeden rok, načež město opustila a vrátila se zpátky do Rigy – nedokázala přivyknout francouzskému životnímu stylu.

Na tomto místě vystává důležitá otázka: *Proč si Vania vytvořil právě takovou biografii?*

Musíme si připomenout Vaniovy hypotézy o romském původu, který odvozuje od Radžpútů, silně vojensky orientovaného lidu. Chtěl totiž zřejmě dokázat, že po otcově straně

s tímto lidem existuje jistá souvislost. Domnívám se, že i všechny ostatní mytologické prvky v jeho biografii souvisejí s touto teorií.

Nebohý Vanio, budiž klid tvé duši! Nechť spočine v pokoji a po boku Božím dosáhne věčného klidu. Vania nebyl důležitým člověkem, velkým Romem, proto, že jeho otec byl či nebyl vojenským důstojníkem. Po další staletí zůstane v romských dějinách zapsán pro své vlastní zásluhy a svou starost o blaho všech Romů.

Přeložil Peter Wagner

Vania

Piervo molo me šundom Vaniaste, kiedy somas izbit terno i zakamjom te podykhov slavutno lotfitko foro Riga. Ada sys 1953 berš. Ade Riga pe ulica spotkindom duje terne čhaven, štetitkone, „poľskone“ Romende, save zalydžine man kie pe Lubanovsko ulica, kaj tenčas isys but Roma Latgalijate. Vipiji i poxaji lyjam te rakiras sareste i čičseste – mire neve mala phučne mande, kicy berš me sykladyjom ade škola. Somas izbit bari-paskro te phenov lengie, kaj deš. Somas phuťkirdo, bo džinas, so ada sy-le baro rét-kuma maškir Romende. Ale syr že me zd'ivindom-man, kiedy do terne Roma phendle mangie, so jek lengire Romende syklol ade Parižo pe universiteto. Musinov te phenov čači-pe, so piervones na paťandyjom lengie, ne jone sykade mangie zdural romane džula i phendle, so joj sy-le do Romeskri daj i so lakiro lov isy Liksandrina a vidžal joj Žilónki-ende i Štang'onkiende. Kodova molo varsyr zaladžandyjom te porakirel lasa i te pophučel la lakre čhaveste.

Vania

Angluno var me šundem pa Vaniaste, kana simas zurāles terno taj kāmlem te dikhav o hīrešo latvicko fōro Rīga. Kado sas 1953 berš. Ande Rīga pe ulica resadžilem done terne šāvenca anda'l thaneske „polcicka“ Rom, save ingerde ma karing pende pe Lubanovsko ulica, kaj atunči sas būt Rom andaj Latgalija. Pilam taj chalam, taj lam te vorbisāras pa sako falo taj pa khanči – mure nēve pajtāša phūšle man, keťi berš me šīfilem ande škola. Simas zurāles bārimango te phenav lenge, ke deš. Simas phuťārdo anda kodo, ke žānōs, ke kado-j bāro ritkašāgo maškar e Rom. De sar me čudisajlem, kana kodol terne Rom phendine mange, ke jek žēno anda lenge Rom sītōl ando Parižo po universiteto. Musaj te phenav o čači-pe, kaj anglunes či na paťajem lenge, de von sikāde mange de dūral la romaņa žuvla taj phende, ke voj si kodol Romeski dej taj ke lako ānav-i Liksandrina taj sarmozij voj anda le vici Žilónki taj Štang'onki. Kuko var varesar lažajlem te vorbij lasa taj te phūšav la pa lako šāvo.

Vavir molo, syr javjom ade Riga, somas šmialeďyr i rosprinčkirďom-man odo Rom-ňasa. Late dodžindom-man but lakire čhave-skre džiiipaste – aďa-pať vavire „poľskone“ i „chaladytkone“ Romende Latgalijate, save sys amare Vaniaskie durikane semency.

Izbit dukhaďa man leskro meripe. Syka-dyja mangie, so lesa ugija jek bari d'el roma-ne čšibakiri (čačuny i mitologično) – vidžal, so jek bari d'el mre đoskri, choc' amecenstes samas lesa 1963 beršeste de zoralý diskusija i choc' jov kierďa mangie bari patyv i čšinda mande adase cholame lava de peskri *Parlons tsigane*. Posľedn'o molo dykhjomles de fory-co Suprašľ ade Rynkanytko them ade 1994. I pe do pora sys maškir amende zoralý i chač-kirdy diskusija. Ale svako molo jačhasas-amen mala – jov bičhaďa mangie ekzempla-ro *Parlons tsigane* i čšinda pe prec'atuny patrin „Mire pšaleske“...

Dyks'om but „obituaries“ phendle amare Vaniaste i leskre meripaste – but lačše lava leskire buťate, sareste, so jov kierďa de peski-ro džiipe, but čačune lava leskire lingvistyt-kone kieribende. Ale...

Ale syr-save detail leskire biografijate – čisto mitologija, čisto paramis'. Soskie vigija aďakies phenava teledyr, akana kamjomas te sykavov leskiri biografija, syr visyklyjom les-kire date i leskire semencende.

Locija Vania de 6-to avgusto 1920 berš ade jek vešoro kie foro Kraslava nadur foros-te Daugavpils (Dynaburg, Dvinsk) ade Lat-galija de bari romany s'émja – leste sys but

āver var, kana avilem ande Rīga, simas maj-bāra tromako taj ānde pinžārdem-ma kodola Romňasa. Latar žanglelem bűt so pa lake šāvesko trajo – kāde vi katar āvera „pol-cicka“ taj „rusicka“ Rom andaj Latgalija, save sas amāre Vianaske dűrutne ņāmura (nīpura).

Zurāles dukhādas ma lesko mēripe. Si-kadjilas mange, kaj lesa geĵlas-tar ek bāro ko-tor la romaňa šibako (čāčo taj vi mitologicko) – āšel-pe, ke vi bāro kotor murre ĵilesko, ma-kar ame bűtivar samas lesa katar o 1963 berš ande zurāli diskusija taj makar vov kerdas mange e bāri pāťiv taj iskirisārdas pa mande kasave cholarniki vorbi ande peski keĵŋva *Parlons tsigane*. O paluno (űtošouvo) var dikhlem les ando fōrico Suprašľ ande Polska ando 1994 – vi ande kuki doba sas maškar ame zurāli taj phabārdi diskusija. De mindik āšasas pajtāša – vov bišādas mange egzemp-laro *Parlons tsigane* taj iskirisārdas pe anglu-ni patrin „Mure phraleske“...

Dikhlem bűt „obituaries“ phendine pa amāro Vania taj pa lesko mēripe – but lāše vorbi pa leski bűťi, pa sako falo, so Vov ker-das ande pesko trajo, but čāčimaske vorbi pa leske lingvisticka djelura. De...

De űni detaili leska biografijake – űži mi-tologija, űži paramiča. Sostar sas kerdo kāde – phenō maj-tēle, taj akānik kāmlema te si-kāvav leski biografija, sar šitilem katar leski dej taj leske nīpura.

Kerdjilas Vania ando djes 6 avgustuši 1920 berš ande'k vešōro paša o fōro Krāslava naj dűr katar o fōro Daugavpils (Dynaburg, Dvinsk) ande Latgalija ande bāro romano

pšala i pheņa. Leskiro dad isys grengiro parutari i čor i čenstes mukhelas peskirja romņa kokorja čhavorenca – ada me šundom Liksandrinate. Na sys leskiro dad komandiro rodoste Frunze, bo nigdy na sys adaso rodo maškir Romende. Isys fenc'u dasavo soviet-sko komandiro de 20-ta berša – Michail Frunze, leskiro dad isys Moldovano-fečero, a daj Chaladyca Kirgizijate. Na moginda „commander in allied armies Alexeev“ te merel ade ofenziva de chaladytko foro Smolensk ade 1942 berš, bo kodoja ofenziva končin-da-pe de 1941 berš.

Vaniaskire Roma sykle sys te terdon pe zima ade Daugavpils. Odoj tykno Vania psirlas ade rynkanytko škola, kaj pe leste zris'akirda peskiri vnimanija katolitko rašaj. Vania syklolas hojnes, i rašaj bičhada les ade monastyrsko škola ade foro Aglona. Odoj Vania prilyja peskie lov Jan Kochanowski, ripiri bare rynkanytkone poetoste.

Ade 1940 berš Sovietsko Sojuzo zalyja Lotfa i Vaniaskiro sylk'aibe de katolitko koležo pšeris'kirda-pe. Ale syr javne de Lotfa Sasy, neveste sys otpsirado teologitko fakulteto de Rigakiro universiteto i Vania lyja te syklol odoj. Sykladyja žyn ko 1942 berš. De 1943 berš Sasy lyne te organizuinen lotfitko SS-divizija, kaj zatyrdenas voľasa i nievolasa terne lotfen. Zatyrdyne i Vanias, bo na dženenas, so jov isy-le Rom. Vania nas'ta do divizijate, ne les ochtylde, dodžindle-pe, so jov sy-le Rom, i bičhade de konclagiero. Aluksne, Valmiera, Salaspils, Kaunas – odo sy lagi-

čeledo – leste sas būt phrala taj pheņa. Lesko dād sas e grastengo kereškedejvo taj čour taj būtivar mukelas peska romņa korkōrri le šavourenca– kado me šundem la Liksandrinar. Či nanas lesko dād o komandiro anda o nipo Frunze anda kodo, ke šoha nas kasavestar ek nipo maškar e Rom. Sas feri kecavo sovieticko komandiro andej 20-ta berš – Michail Frunze, kaj lesko dād sas o Moldovano fēldšero, haj e dej ek Rusojka andaj Kirgizija. O „commander in allied armies Alexeev“ nāštik mūlas ande ofenziva ande rusicko fouro Smolensk ando 1942 berš, ke kuťa ofenzi-va sas aba gata ando 1941 berš.

E Rom anda Vaniaski vica sikāde sas te vintāren ando Daugavpils. Khote cino Vania phirlas ande polcicko škola, kaj pe les šūtas peski jākh o katolicko rašaj. Vania siťolas mištōres, taj o rašaj bišādas les ande monastyrsko škola ando fouro Aglona. Khote o Vania las peske ānav Jan Kochanowski ande pātiv e bāre polcickone poetoski.

Ando 1940 berš Sovieticko Sojuzo kapi-sārdas e Latvija taj Vaniasko siťuvipe ando katolicko koležo šindilas. De kana avile ande Latvija Ņamcura, de nēvo sas puterdo teologicko fakulteto ande universiteto la Rīgako, taj Vania las te siťol khote. Siťolas ži ando 1942 berš. Ando 1943 berš e Ņamcura kezdisārde te organizuin latvicko SS-divizija, ande sava ānde cirdeņas vōjasa taj nevōjasa e terne latvickone raklen. Ānde cirde vi le Vanias, ke či žannas, ke vov Rom-i. O Vania nāšlas-tar anda kodi divizija, de les chuťilde, avri žangline, ke vov Rom-i, taj bišāde les ando konc-

ery, kaj chaja meŭka jamaro Vania. But džen-
nen leskire semencende Sasy dyne karje de
Latgalija de veš kie foro Vilāny.

Duredyr leskiri biografija pe sare inet-saj-
ty sy kutedyr-butedyr čačuny. Me dyks'om
ade foro Ostrov nadur Pskovoste Romen,
save sys lesa khetane de filtracionno lagiero
kie Versaille pašyl Parižo (na moginov te phe-
nov, ci ada sy čači-pe, ci fantazija Romengiri).
O Roma rakirnas, so jone vitradyne khere de
Chaladytko phu, ale jov zdarandyja te tradel
lenca khetane. Duminov, so de leskiri dar isys
čačipaskiro fundamento.

Duredyr leskiro džiipe pogija 'dake, syr
isy-le posykado de leskri „oficialno“ biografi-
ja. Na phendle fenc'i, so leskri dajori sys-le
kie jov de Parižo jek berš, ne potym pomekja
odo foro i risija de Riga – nisy na moginda te
prisiklōl kie francuzytko džiipe.

Akakana vijavel-pes izbit važno phuči-
be – *soskie Vania kokoro kiera peskie adasavi bi-
ografija?*

C's'ebi te ripiras Vaniaskri teorija/hipote-
za pal odova, so Roma pogine Radžputende,
izbit militarnone te maribnytkone manušen-
de. Jov kamja te sykavel, so jov vidžal lende
piere dadeskro rodo. Saro vavir mitologično
de leskiri biografija sy-le sphandlo adale teo-
rijasa.

lagiero. Alūksne, Valmiera, Salaspils, Kaunas
– kodol-i lagierura, kaj chalas kīno amāro Va-
nia. Būte žejnen anda lesko nīpo le Ņamcura
dine puške ande Latgalija ando veš kaj o fōro
Vilāni.

Maj-dūr leski biografija pe sa le inet-saj-
tura si maj-cerra – maj-būt čāčimaski. Me
dikhlem ando fōro Ostrov naj dūr katar
o Pskov e Romen, save sas lesa khetane ando
filtracijako lageri ka Versaille paša Parižo (či
birij te phenav, si kado čači-pe vaj numa e fan-
tazija le Romengi). Le Rom panaskodinas, ke
voun indulisārde-tar khere ande Rusija, de
vov darajlas te tradel lenca khetane. Gindoj-
ma, ke ande leski dār sas ek čāčo fundamen-
to.

Maj-dūr lesko trajo gejlās kāde, sar si si-
kādo ande leski „oficialno“ biografija. Nas
numa phendino, ke leski dejōri sas leste ando
Parižo jek berš, taj pala kodo muklas kodo
fouro taj boldas-pe palpāle ande Riga – čisar
či bīrisārdas te šītol-pe karing o francuzicko
trajo.

Akānik vazdel-pe zurāles fontošo phūši-
pe – *sostar o Vania kerdas korkōri peske kasavi
biografija?*

Trobuj te das-ame goud'i pa le Vaniaski
teorija/hipoteza pa kado, ke le Rom sarmo-
zin katar e Radžputura, zurāles ketanicko taj
čingārako nīpo. Vouv kāmlas te sikāvel, ke
vov sarmozij lendar paj vica le dādeski. Sa
āver so si mitologicko ande leski biografija
phanglo-j kadala teorijasa.

Čororo Vania, lokhi leskie phu! Te otkhi-
ňol leskro d'i pašyl amaro Devel-Dad, te javel
leskie spokojo be-koncoskiro. Jov sys-le Baro
Rom na daleskie, so leskiro dad isys – na isys
maribnytko oficeri, tej ačšela pe vieki de Ro-
many Istorija vaš peskri buty po lačšipe sare
Romengro.

Gëro Vania, t'äl lokhi leske phuv! Te pihe-
nij lesko d'i paša amāro Drago Dël, t'äl leski
pača bi-āgoreski. Vouv sas o Rom o Bāro na
anda kodo, ke lesko dād sas – nas ketanicko
oficeri, numa āśola ande šele beršende ande
Romani Istorija andaj büt'i peski po mištipe
savoure Romengro.

Romano džaniben – jevend 2007
Časopis romistických studií

Tento časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Toto číslo je výstupem z výzkumného záměru č. MSM 0021620825
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Toto číslo časopisu vyšlo za finanční podpory České rady pro oběti nacismu

Projekt je financován za finanční podpory Nadace Arbor Vitae

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětem holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Viková, Helena Sadílková a Adéla Gálová
Technická redaktorka: Eva Zdařilová
Recenzovali: doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs
Sazba: Petr Teichman
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkcí zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků
nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.